

Εις Φραγκίσκα Φραιζερ

Μικρός προφήτης έριξε σε κορασιά τα μάτια

και στους κρυφούς του λογισμούς χαρά γιομάτους είπε:

«Κι αν για τα πόδια σου, Καλή, κι αν για την κεφαλή σου,

κρίνους ο λίθος έβγανε, χρυσό στεφάνι ο ήλιος,

δώρο δεν έχουνε για σε και για το μέσα πλούτος.

Όμορφος κόσμος ηθικός αγγελικά πλασμένος!».

Προς τον κύριο Γεώργιον δε Ρώσση, ευρισκόμενον εις την Αγγλία

Του πατέρα σου, όταν έλθεις,

δε θα ιδείς παρά τον τάφο°

είμαι ομπρός του και σου γράφω

μέρα πρώτη του Μαγιού.

Θα σκορπίσουμε το Μάη

πάνου στ' άκακα τα στήθη,

γιατί απόψε αποκοιμήθη

εις τον ύπνο του Χριστού.

Ήταν ήσυχος κι ακίνητος

ως την ύστερη την ώρα

καθώς φαίνεται και τώρα

που τον άφησε η ψυχή.

Μόνον μια στιγμή πριν φύγει

τ' ουρανού κατά τα μέρη,

αργοκίνησε το χέρι,

ίσως για να σ' ευχηθεί.

Από τον «Λάμπρο»

Και προβαίνει η Μαρία λίγη να πάρει

δροσιά στα σωθικά τα μαραμένα°

είναι νύχτα γλυκιά, και το φεγγάρι

δε βγαίνει να σκεπάσει άστρο κανένα°

περίσσια, μύρια, σ' όλη τους τη χάρη

λάμπουν άλλα μονάχα, άλλα δεμένα°

κάνουν και κείνα Ανάσταση που πέφτει

του ολόστρωτου πελάου μεσ' στον καθρέφτη.

Η ψυχούλα

Ωσάν γλυκόπνοο δροσάτο αεράκι,

μέσα σ' ανθότοπο κειο το παιδάκι,

την ύστερη έβγαλε αναπνοή

και η ψυχούλα του μες στον αέρα

γρήγορ' ανέβαινε προς τον αιθέρα

σα λιανοτρέμουλη ψύχα μικρή.

Ο Σπυρίδων Τρικούπης κρατούσε με τρεμάμενα χέρια το πέμπτο φύλλο της «Γενικής Εφημερίδος της Ελλάδος». Ούτε ειδήσεις δημοσίευε ούτε κρατικές αποφάσεις και νόμους. Μέσα στη φωτιά του εμφυλίου πολέμου, που σιγόκαιγε ακόμα, και με τον Μοριά να δίνει τη μάχη της επιβίωσης απέναντι στα αιγυπτιακά στρατεύματα του Ιμπραήμ, η επίσημη εφημερίδα κυκλοφόρησε γεμάτη στίχους. Ήταν 21 Οκτωβρίου του 1825 και η Γενική Εφημερίς φιλοξενούσε τις 158 τετράστιχες στροφές του «Ύμνου εις την Ελευθερία» που είχε συνθέσει ο άγνωστος στους περισσότερους ποιητής, Διονύσιος Σολωμός. Ο Σπυρίδων Τρικούπης είχε κάθε λόγο να νιώθει υπερήφανος.

Ο κόμης Νικόλαος Σολωμός ήταν ο τελευταίος απόγονος μιας πάμπλουτης αριστοκρατικής γενιάς. Ανήκε σε παλιά βενετσιάνικη οικογένεια που κάποτε μετανάστευσε στην Κρήτη και εξελληνίστηκε. Όταν οι Τούρκοι πήραν το νησί, η οικογένεια μετακόμισε στη Ζάκυνθο, που, όπως κι όλα τα νησιά του Ιονίου, εξαρτιόταν από τη Δημοκρατία της Βενετίας. Ο κόμης είχε υπηρέτρια κάποια Αγγελική Νίκλη, με την οποία απέκτησε δυο παιδιά: Τον Διονύσιο στα 1798 και τον Δημήτριο. Η Αγγελική του έμεινε πιστή ως το τέλος. Κατάκοιτος, ο κόμης δέχτηκε να την παντρευτεί και ν' αναγνωρίσει τα εξώγαμα, λίγο πριν να πεθάνει, στα 1808. Έτσι, τα παιδιά της υπηρέτριας βρέθηκαν ξαφνικά κληρονόμοι μιας τεράστιας περιουσίας κι ενός σεβαστού για την εποχή τίτλου ευγενείας.

Από τη στιγμή που η Αγγελική Νίκη έγινε κόμισσα, αφοσιώθηκε στο μέλλον των παιδιών της κι έκανε πράξη αυτό που κάθε Επτανήσιος ονειρευόταν για τους βλαστούς του: Τα έστειλε να σπουδάσουν στην Ιταλία. Δεκάχρονος ακόμα, ο Διονύσιος βρέθηκε να σπουδάξει στην Κρεμόνα, την ίδια εκείνη χρονιά της αναγνώρισής του. Συνέχισε με λατινική φιλολογία και νομικά στο πανεπιστήμιο της Παβίας και, στα 1818, γύρισε στην αγγλοκρατούμενη πια Ζάκυνθο, από την οποία έλειπε έντεκα ολόκληρα χρόνια.

Λεφτά είχε, τα νομικά δεν τον ενδιέφεραν, ασχολήθηκε με την ποίηση. Έγραφε στα ιταλικά, μη έχοντας εμπιστοσύνη στα ελληνικά του. Τότε, έφτασε στο νησί, καλεσμένος από έναν άλλον αριστοκράτη, ο ήδη διάσημος Σπυρίδων Τρικούπης (1788 - 1873). Ο Διονύσιος Σολωμός έτυχε να του διαβάσει μερικά από τα ποιήματα που είχε γράψει. Ο Τρικούπης τα άκουσε σκεπτικός. Ο Σολωμός ζήτησε τη γνώμη του. Ευτυχώς για τα ελληνικά γράμματα, ο Τρικούπης του απάντησε:

«Σίγουρα, μια καλή θέση σας περιμένει στον ιταλικό Παρνασσό. Όμως εκεί, οι πρώτες θέσεις είναι πιασμένες. Ο ελληνικός Παρνασσός δεν έχει ακόμη τον Δάντη του».

Ο Σολωμός διαμαρτυρήθηκε πως δεν ξέρει τη γλώσσα. Ο Τρικούπης επέμενε:

«Η γλώσσα που βυζάζατε με το μητρικό γάλα, είναι η ελληνική».

Η κουβέντα πήρε μάκρος. Η αντίσταση του ποιητή σιγά σιγά γινόταν όλο και πιο ασθενική. Τελικά, πείστηκε να μελετήσει και να προσπαθήσει να γράψει στα ελληνικά.

Στα 1821, μαζί με την ελληνική επανάσταση, ένας νέος ποιητής γεννήθηκε. Ο Σολωμός έγραψε τον Λάμπρο, ένα όμορφο ποίημα, που ακολουθούσε την τεχνοτροπία και το ύφος των δημοτικών μας τραγουδιών. Ήταν η αρχή.

Στα 1823, οι Τούρκοι πολιορκήσαν για πρώτη φορά το Μεσολόγγι. Τα κανόνια βροντούσαν κι οι κανονιές ακούγονταν ως τη Ζάκυνθο. Συνεπαρμένος ο Σολωμός έγραφε στο άκουσμά

τους: Κάθε ομοβροντία και μια στροφή χυμένη στο χαρτί, γοργή, λυρική, γεμάτη πατριωτισμό. Μέσα σ' ένα μήνα, τον Μάιο του 1823, είχε συνθέσει τις 158 στροφές του «Ύμνου εις την ελευθερία». Έργο μεγαλόπνοο, έκανε τον γύρο της επαναστατημένης Ελλάδας και μέσα στο 1824 μεταφράστηκε στα ιταλικά και τα γαλλικά, για να δημοσιευθεί από τον Κλοντ Φοριέλ (1872 - 1844), μαζί με τα ελληνικά δημοτικά τραγούδια:

Σε γνωρίζω από την κόψη

του σπαθιού την τρομερή,

σε γνωρίζω από την όψη

που με βιά μετράει τη γη.

Στις 21 Οκτωβρίου 1825, ο «Ύμνος εις την ελευθερία» δημοσιευόταν στο πέμπτο φύλλο της Γενικής Εφημερίδος της Ελλάδος. Ενθουσιασμένος ο συνθέτης Νικόλαος Μάντζαρος (1795 - 1873) μελοποίησε τις πρώτες στροφές. Στα 1864, το ελληνικό κράτος κατήργησε τον ύμνο των Βαυαρών και καθιέρωσε εθνικό ύμνο τις δυο πρώτες στροφές του ποιήματος. Όμως, ο Διονύσιος Σολωμός δεν ζούσε πια να δει τη μεγάλη τιμή που του γινόταν. Είχε πεθάνει από τον Φεβρουάριο του 1857, καθιερωμένος στη συνείδηση όλου του κόσμου ως εθνικός ποιητής της Ελλάδας.

Ο άνθρωπος που δισταζε να γράψει ελληνικά, ήταν βαθιά Έλληνας. Στους στοχασμούς του βρίσκουμε τη φράση «Μήγαρις έχω άλλο στο νου μου, πάρεξ ελευθερία και γλώσσα».

Ο ίδιος έλεγε:

«Κλείσε μέσα στην ψυχή σου την Ελλάδα και θα αισθανθείς μέσα σου να λαχταρίζει κάθε είδος μεγαλείου».

Ήταν αυτός που το 1826, ενώ το Μεσολόγγι αγκομαχούσε, φώναζε:

«Βάστα, καημένο Μεσολόγγι, βάστα».

Και ήταν ο ίδιος που έγραψε τον στίχο: «Όμορφος κόσμος, ηθικός, αγγελικά πλασμένος».

Τον τοποθέτησαν στο ίδιο βάθρο με τον Σίλερ και είπαν πως έκανε την ποίηση μουσική τέχνη και θρησκεία και πως λάτρευε έναν αιθέριο εξαγνισμένο κόσμο. Το βέβαιο είναι πως σφράγισε την επτανησιακή και την ελληνική ποίηση για δεκαετίες.

(21.10.1997) (τελευταία επεξεργασία, 11.2.2009)